

Працюючи разом з державою та роблячи правильні дії українські підприємства домагаються долати ворога економічно, ще раз доводять що так само як і український дух – український бізнес є незламний!

Список використаних джерел

1. Ярослав Голобородько (2022) Війна в Україні: економіка, бізнес, логістика, допомога URL: <https://trans.info/ru/viyna-v-ukrayini-ekonomika-biznes-logistika-dopomoga-279148> (дата звернення: 12. 05.2022).
2. Європейська Бізнес Асоціація (2022) Підтримують команди та армію: як працює бізнес в умовах війни URL: <https://eba.com.ua/pidtrymuuyut-komandy-ta-armiyu-yak-pratsyuye-biznes-v-umovah-vijny/> (дата звернення: 12. 05.2022).

УДК 331.5

Іваницька С.Б., к.е.н., доцент; Борисов Д.Р., Архіпова А.І., студенти
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

РИНОК ПРАЦІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ринок праці є комплексною системою суспільних відносин, пов'язаних з купівлею та продажем товарних послуг праці, економічним простором, в якому відбувається взаємодія покупців і продавців праці, або ж механізм, який забезпечує узгодження цін і умов праці між роботодавцями та найманими працівниками. Загалом, це сфера формування попиту та пропозиції на робочу силу.

Людина на ринку праці є суб'єктом, та, перш за все, зацікавлена якомога вигідніше продати свою робочу силу. Це бажання стимулює її до підвищення професіоналізму, і є могутнім мотиватором до руху за кращі умови праці. Також існує конкуренція, як додатковий стимул робітникам покращувати свої професійні вміння, оскільки завжди існує ризик зі сторони вільної робочої сили на ринку праці. А роботодавцям, у цьому випадку, властиве прагнення першими отримати найкращих працівників [1, С. 220].

Ринок праці одночасно є елементом економічної системи, що визначає вектор і темпи динаміки макроекономіки, та елементом, який опосередковує вплив макроекономічної політики і розвитку на добробут населення та різні соціальні процеси [2, С. 1074]. Саме через це, стан ринку праці наочно демонструє докорінні зміни, які відбуваються в Україні, та світі у цілому, протягом останніх років.

Виходячи з інформації Державної служби статистики, у період з 2017 по 2019 рік, рівень безробіття знижувався та спостерігалось загальне покращення ситуації на ринку праці. Проте, із початком пандемії COVID-19, почався зворотній процес. Відтак, станом на кінець 2019 року, рівень безробіття в Україні становив 8,6%, а у 2021 склав вже 10,3%. Однак ще більші зміни відбулися із початком військових дій на території країни.

Наразі, в Україні діє воєнний стан, який, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», є особливим правовим режимом, що вводиться в країні або її окремих місцевостях у випадку збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України або її територіальній цілісності. Це передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки та усунення вищезазначених загроз, а також тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Серед пунктів, що містяться у законі та стосуються трудових відносин є дозвіл військовому командуванню разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення):

1. Самостійно або із залученням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, не залучених до роботи в оборонній сфері та сфері забезпечення життєдіяльності населення, не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в цей період, та залучати їх до суспільно корисних робіт, що виконуються з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення і не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки осіб.

2. Використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю [3].

Зазначимо, що у процесі трудової діяльності осіб, щодо яких запроваджена трудова повинність, має забезпечуватися дотримання таких стандартів, як мінімальна заробітна плата, мінімальний термін відпустки та час відпочинку між змінами, максимальний робочий час, врахування стану здоров'я особи тощо. На час залучення працюючої особи до виконання трудової повинності поза місцем її роботи за трудовим договором, за нею після закінчення виконання таких робіт зберігається відповідне робоче місце [3]. Також, існує Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який деталізує усі ці процеси.

Говорячи про зміни на ринку праці, розглянемо інформацію із сайту соціологічної групи Рейтинг, згідно з якою, станом на 19 березня 2022 року, 53% українців, що до війни мали роботу, не мали змоги працювати з тих чи інших причин, 23% працювали у звичайному режимі та 21% – віддалено. До того ж, 52% відзначили значне погіршення власного матеріального становища.

Однак, зараз ми спостерігаємо деякі позитивні тенденції. У ході дев'ятого загальнонаціонального опитування щодо соціально-економічних проблем під час війни, що відбулося 26 квітня 2022 року, було визначено:

- 39% українців наразі не працюють, але 32% повернулися до роботи у звичайному режимі, 24% працюють дистанційно та 3% влаштувалися на нову роботу;

- найвищий відсоток працюючих у звичайному режимі на заході України – 39%, там же, у віддаленому або частковому режимі, продовжують роботу 26%, 4% – знайшли нове робоче місце, натомість 29% – не працюють;

- найбільше серед тих, хто повернувся до звичайної роботи, осіб віком 50+ – 36%, у інших вікових категоріях: 18-35 років – 28%, 36-50 років – 34%, у той же час, серед категорії 50+ спостерігається і найбільша частка не працюючих – 46%, тоді як серед 18-35 та 36-50 років вона складає по 36%;

- кількість жінок і чоловіків, що працюють у звичайному режимі однакова, і становить 32%, проте не працюють зовсім – 34% чоловіків проти 44% жінок [4].

Отже, воєнний стан має надзвичайно сильний вплив на становище ринку праці, що зумовлено появою певних обмежень, встановлених на законодавчому рівні, але, з часом та в міру пристосування суспільством до нових умов життя, спостерігається позитивна динаміка та поступове відновлення функціонування ринку праці та трудових відносин.

Список використаних джерел

1. Бутенко С. С. Ринок праці / С. С. Бутенко ; наук. кер. В. В. Бугас // Наукові розробки молоді на сучасному етапі: тези доповідей XVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (18-19 квітня 2019 р., Київ). Київ: КНУТД. 2019.

Т. 3. Економіка інноваційної діяльності підприємств. с. 220-221. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14155/1/NRMSE2019_V3_P220-221.pdf

2. Кваша О.С. Ринок праці в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2018. №22. С.1074-1079. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/199.pdf>

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250; із змінами, внесеними Законом України від 15 березня 2022 року № 2126-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

4. Соціологічна група Рейтинг Дев'яте загальнонаціональне опитування: соціально-економічні проблеми під час війни (26 квітні 2022) URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/devyatyy_obschenacionalnyy_opros_socialno-ekonomicheskie_problemy_vo_vremya_voyny_26_aprelya_2022.html

УДК 331.5:338.1

Іваницька С.Б., к.е.н., доцент; Житник О.М., студентка
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ ПІД ПРИЗМОЮ ВОЄННОГО СТАНУ

Відчутною перепоною покращення економічного стану України та зростання добробуду її громадян постає безробіття. Воно являє собою багатоаспектне макроекономічне явище економіки держави та окремих регіонів, яка є підґрунтям для еміграції «умів» закордон, погіршення ефективності інноваційної діяльності та платоспроможності населення тощо. Наразі українська держава переживає один з найтяжчих етапів свого існування, і безробіття є певним підводним каменем котрий ладен значно погіршити теперішній стан справ. Пришвидшення рецесії у зв'язку з черговою економічною кризою та веденням бойових дій на території України спричиняє зменшення кількості робочих місць. Безробіття швидкими темпами набує масового характеру перетворюючись тим самим у пряму загрозу економічній безпеці держави. Усе вище зазначене актуалізує необхідність пошуку методів вирішення існуючої проблеми або бодай пом'якшення її соціально-економічних наслідків.

При дослідженні окресленої нами тематики доцільно звертатися до чинного законодавства. Так, воно дає нам роз'яснення, що під безробіттям варто розуміти кількість осіб віком 15-70 років, які через відсутність робочих місць не мають змоги реалізувати своє право на працю та отримання винагороди за неї як основного джерела існування [1].

Реалізацію державної політики у сфері зайнятості провадить зокрема Державна служба зайнятості. Проаналізувавши звітності якої ми можемо констатувати, що станом на перше квітня 2022 року статус безробітного мало 286,9 тис. осіб. Це у свою чергу на 36% менше, аніж першого квітня 2021 року. Більш ґрунтовний аналіз чисельності населення зі статусом безробітного зображено на рисунку 1 [2].

Збройна агресія РФ проти України безумовно спричинила не лише економічну, а й руйнівну гуманітарну кризу, що призвело до найшвидшого примусового руху населення з часів Другої світової війни. З 24 лютого 2022 року позначка біженців до Польщі, Румунії, Молдови, Угорщини та Словаччини сягнула 5,23 млн. осіб. Окрім цього, понад 1,48 мільйона біженців переїхали також до інших країн. До того ж близько 7,7 млн. осіб станом на 17 квітня вважаються внутрішньо переміщеними через війну. Показово, що переважну частку біженців складають жінки, діти та особи старші 60-ти років.

Поки на території України триває ще активна фаза конфлікту, МОП намагається проводити оцінку ситуації та здійснювати прогнозування. Так на їх думку, уже було втрачено 4,8 млн. робочих місць, якщо вести порівняння з довоєнним періодом, що рівняється 30% зайнятості до уведення воєнного стану. Фахівці говорять, що за умови